

LUONTEENLUJUUTTA

Des Menschen Thaten und Gedanken,
wisst,
Sind nicht wie Meeres blind bewegte
Wellen.
Die innere Welt, sein Mikrokosmos ist
Der tiefe Schacht, aus dem sie ewig
quellen.
Sie sind nothwendig wie des Baumes
Frucht,
Sie kann der Zufall gaukelnd nicht
verwandeln
Hab, ich des Menschen Kern erst
untersucht,
So weiss ich auch sein Wollen und
sein Handeln.

Schiller.*)

Kun tarkastaa tapahtumia ympärillensä, mikäli ne riippuvat ihmisten toimista, esiintyy selvästi monen ihmisen toiminnassa eräs piirre, joka luopi heidän luonteeseensa eriskummallisen valon tahi oikeammin sanoen eriskummallisen varjon. Se on luonteenlujuuden puute. Meidän ei aina tarvitse käydä pitkälle huomataksemme tämän ilmiön yleisessä elämässä. Mikähän on syynä siihen?

Vaikka ei tahdokkaan kuulua niitten joukkoon, jotka kasvatukselta odottavat kaikkea hyvää ihmiskunnalle, tuskin erehtynee, jos väittää, että tähän on pääasiallisesti syynä oikean kasvatuksen puute, vaillinaisuus kasvattajan toimessa. Jos sen takia täysikasvuisissa miehissä ja naisissa, jotka itsetietoisesti toimivat yleisissä

*) Ihmisen teot ja ajatukset eivät ole kuin meren sokeasti keiuvat laineet. Ne pulppuavat ikuisesti hänen sisällisen elämänsä, hänen pienoismaailmansa syvyyksistä. Ne ovat välttämättömiä niinkuin puun hedelmät, eikä niitä voi sattuma muuttaa. Jos kerran olen tutkinut ihmisen ytimen; niin tunnen myös hänen tahtonsa ja toimensa.

asioissa, suuremmissa määrässä ilmestyy tämmöistä mielenlujuuden puutetta, täytyy hakea vika etupäässä kasvattajista — toimikoot nämä sitte joko kodissa tahi koulussa.

Melkein jokainen, joka edes vähänkään on perehtynyt kasvatuksen tehtäviin, tietää, että *tieteellisellä pohjalla olevan kasvatuksen päätehtävä on sekä kodissa että koulussa siveellisen luonteen muodostaminen*. Mutta siveellisen luonteen perustuksena on juuri johdonmukaisuus töissä ja toimissa. Tosin ei riitä tämmöinen johdonmukaisuus yksin — muuten saamme semmoisia luonteita kuin Napoleon tahi Richard III, vaan niiden periaatteiden, joihin johdonmukaisuus perustuu, täytyy samalla olla siveellisiä, siveellisen maailmankatsannon kanssa yhtäpitäviä. Ainoastaan silloin syntyy tuo siveellinen johdonmukaisuus eli luonteenlujuus, jonka vastakohtana on Hamletin ja hänen kaltaisten luonteitten häilyväisyys elämän tärkeimmissäkin kysymyksissä ja rienssissa.

Emme voi kieltää, että Suomessakin tämmöinen häilyväisyys, tämmöinen luonteenlujuuden puute usein on tullut näkyviin: on usein nähty, etteivät läheskään aina toisessa tai toisessa asemassa olevat henkilöt ole menetelleet johdonmukaisesti siveellisen maailmankatsannon mukaan s. o. kuten omatunto ja kunnia ovat vaatineet, huolimatta muista, etenkin itsekkäistä näkökohdista.

Ja vika on, kuten sanottu, suuremmissa määrässä kasvatuksessa. Tämä on siis parannettava, jos tahdotaan parempia tuloksia.

Tässä parannustyössä ei suinkaan ole pääasia uusien metodien etsiminen, uusien aineitten ottaminen käytäntöön. Kunnollinen isä tai äiti, kunnollinen opettaja voi hyvinkin vähäisillä keinoilla saada pysyvämpiä tuloksia aikaan. Vieras kielikään ei estä esittämästä semmoista, joka on omiansa edistämään luonteenlujuutta: esim. saksan, latinan y. m. kirjallisuudessa on siihen lukemattomia tilaisuuksia. Kysymys on vaan siitä, että näitä tilaisuuksia aina käytetään, milloin vaan

ne tarjoutuvat ja käytetään niin, että kuvat ja opit elävästi juurtuvat nuoren kasvatin mieleen. Kasvattajan tulee valita opin aineksista etupäässä semmoisia, jotka edistävät mielenlujuutta ja johdonmukaista toimintaa, esittää esikuviksi semmoisia henkilöitä, joissa tämä ominaisuus on erittäin silmiinpistävä. Tämöisillä mietteillä vaikuttaa hän kasvatettavan tahtoon ja ainakin myöhempään toimintaan julkisessa elämässä.*) Ja jos kasvattaja sitte ahkerasti harjoittaa nuoren henkilön tahtoa samaan suuntaan — edistää tuota Herbartin "Gedächtniss des Willens" (=tahton muistia) —, silloin voi hän olla varma, etteivät hänen ponnistuksensa jää aivan ilman tuloksia, silloin jättää hän kansallensa lujaluontoisia miehiä ja naisia, henkilöitä, jotka toimivat johdonmukaisesti siveellisten periaatteiden mukaan. Hän opettaa heitä silloin pontevasti ja horjumatta taistelemaan hyvän edestä, sen edestä, joka hyödyttää hänen kansaansa ja ihmiskuntaa. Hän luo siten onnen kansallensa ja ihmiskunnalle, mutta hän luopi sen samalla noille taisteleville itselleen, sillä onni ei ole "hedoniittinen", epikureolainen, vaan se on "energistinen", stoalainen — taistelu, huolimatta vastuksista ja kärsimyksistä, kansansa ja ihmiskunnan edestä on sittekin *ainoa todellinen onni* tässä maailmassa, se, joka suopi ihmiselle syvempää, todellista tyydytystä. Näin luopi kasvattaja luonteita, karaktereja tahi oikeammin hän laskee perustuksen luonteen muodostukselle, sillä vasta elämässä kehittyi luonne täydellisesti.

Es bildet ein Talent sich in der Stille,
Sich ein Charakter in dem Sturm der Welt.**)

sanoo Saksan suuri runoilija sattuvasti.

Mutta sellainen kuin perustus on, sellainen on useimmiten koko rakennus. Jos perustus on luja, silloin kestää rakennuskin elämän myrskyjä.

*) Tässä ei ole palkka esittää intellektuaaliseen ja voluntaristisen suunnan eri luonnetta kasvatuksessa — Herbartin ja Schopenhauer-Wundtin eroavia oppeja. Tälle eroavaisuudelle annetaankin liian suuri arvo — kaikki riippuu siitä, mitä "tahdolla" oikeastaan ymmärretään.

**) Hiljaisuudessa kehittyi kyky, vaan luonne maailman myrskyssä.

Jos kasvattajat tekevät velvollisuutensa, silloin kasvaa uusi sukupolvi, joka johdonmukaisesti tekee ainoastaan sen, mikä on siveellisyyden vaatimus, eikä ihmispelosta poikkea syrjä- ja harhateille, joka seisoo lujana elämän myrskyissä, nojautuen velvollisuuteensa — se on kaikkien turva kovimpinakin aikoina.

Pää pystyyyn vaan!
Sä olet mies, et halpa mato maan!
Mi kohtaakin, ei saa se suo sortaa,
Ei saa se sortaa, saa ei maahan murtaa.
Pää pystyyyn vaan!

Päivälehti, 26. 9. 1900.

Sosialismi ja determinismi.

ONKO IHMISELLÄ VAPAA TAHTO?

Sangen vaikea ja pulmallinen kysymys, josta ihmiskunnan terävimmät älyniekat ovat riidelleet jo satoja vuosia. Ovathan muutamat oppineet väittäneet, että se on kerrassaan ratkaisematon, ainakin tieteen nykyisellä kannalla. Vaikeus johtuu pääasiallisesti siitä, että sielullisten ilmiöitten tutkiminen ja selittäminen ei ole helppo, havaintojen tekeminen tällä alalla hyvinkin mutkallinen ja vielä mutkallisempi *kaikkien* sisällisten vaikuttimien eli motiivien selville saaminen, joista ihmistahdon muodostuminen riippuu. Kuuluissa luonnontutkija Du Bois-Reymond lausui, kun oli kysymys ihmisen sisimmän aivotoiminnan valaisemisesta tieteen kautta, tunnetun lentosanansa "ignorabimus" (emme tule sitä milloinkaan tietämään) ja tosiaankin vielä tänä päivänä on tämä ihmisen henkisen toiminnan salaisin pääahjo jotenkin tuntematon alue. Juuri tämä tosiasia vaikuttaa suuresti sen kysymyksen ratkaisuun, onko ihmisellä va-